

Kỹ thuật nhân giống chanh

Bằng phương pháp chiết cành

AFLI

Dự án Nông Lâm kết hợp cho sinh kế của nông hộ nhỏ vùng Tây Bắc Việt Nam

Kỹ thuật nhân giống chanh

Bằng phương pháp chiết cành

Tác giả: Phạm Hữu Thương¹, Lê Thị Thảo², La Nguyễn¹

Biên tập: Trần Hà My¹

⁽¹⁾Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Thế giới (ICRAF Việt Nam)

⁽²⁾Trung tâm Khoa học Lâm nghiệp Tây Bắc

Ảnh bìa: Đỗ Tiến Lực

Hà nội, 2016

Mục lục

Bước 1. Chuẩn bị dụng cụ ghép cành	6
Bước 2. Chuẩn bị hỗn hợp bầu chiết	8
Bước 3. Chọn cành chiết và thời điểm chiết	9
Bước 4. Kỹ thuật chiết cây chanh	10
Bước 5. Cắt, giâm và chăm sóc cành chiết	11
Kỹ thuật trồng cây chanh	12

Tổng quan về cây chanh

Cây chanh thuộc họ cam quýt (*Citrus*) có nguồn gốc Á nhiệt đới. Là giống cây ăn quả quan trọng, được trồng ở nhiều nơi khác nhau trên thế giới nhờ khả năng thích nghi với nhiều vùng sinh thái khác nhau.

Cây chanh sinh trưởng và phát triển trong khoảng nhiệt độ giao động từ 13 °C - 38 °C, và thích hợp nhất ở khoảng 23 °C - 29 °C. Chanh không ưa ánh sáng trực tiếp nên có thể trồng xen với các loài cây khác trong vườn nhà. Chúng cũng cần nhiều nước, đặc biệt trong thời điểm ra hoa và kết trái, tuy nhiên tránh để cây bị ngập úng.

Chanh cần tầng đất dày, tơi xốp, thông thoáng, thoát nước tốt, hàm lượng hữu cơ 3%. Chỉ số pH thích hợp từ 5,5 - 7 nên lưu ý bón bổ sung vôi. Tương tự các cây có múi khác, chanh cần nhiều phân kali hơn so với đạm, vì vậy lưu ý cung cấp đủ phân kali để đạt năng suất và chất lượng cao nhất.

Quả chanh chứa nhiều loại vitamin và khoáng chất có giá trị dinh dưỡng cao như vitamin C, vitamin B1, vitamin PP..., các loại chất khoáng pectin và tinh dầu. Chanh tươi được sử dụng rộng rãi như làm nước giải khát, làm mứt, thuốc chữa bệnh, và làm hương liệu trong chế biến thực phẩm và hàng tiêu dùng.

Hiện nay, ở nước ta có nhiều giống chanh có đặc tính hình thái rất khác nhau, phổ biến như: chanh đào, chanh tứ quý, chanh Limca không hạt, chanh nôm, chanh giấy...

Bước 1. CHUẨN BỊ DỤNG CỤ GHÉP CÀNH

Một số dụng cụ cần chuẩn bị trước khi tiến hành ghép cành bao gồm:

- Giấy nilon để quấn và giữ bầu đất cố định. Nên sử dụng nilon trong suốt để có thể kiểm tra bầu chiết.

- Dao chiết cành dùng để cắt lớp vỏ bên ngoài cành chiết.

- Cưa cắt cành dùng để cắt những cành to

- Kéo cắt cành dùng để cắt các cành nhỏ

- Dây dứa dùng để bó cố định 2 đầu bầu chiết

Bước 2. CHUẨN BỊ HỖN HỢP BẦU CHIẾT

Hỗn hợp bầu chiết bao gồm :

- Đất vườn tơi xốp hoặc đất bùn ao
- Rơm, rạ băm nhỏ theo tỉ lệ: 1/2 đất và 1/2 rơm, rạ băm nhỏ.
- Trộn đều đất và rơm, rạ băm nhỏ với nhau.
- Tưới nước để có độ ẩm vừa phải 70%.

*Lưu ý:

- Có thể dùng mùn cưa, trấu, rế cây bèo tây thay thế rơm, rạ.
- Có thể kiểm tra độ ẩm bằng cách dùng tay nắm chặt hỗn hợp đất, thấy đất rỉ qua khe ngón tay là đạt yêu cầu.

Hình 1: Rơm rạ được băm nhỏ

Hình 2: Đất bùn ao được lựa chọn

Hình 3: Hỗn hợp được trộn đều và đảm bảo độ ẩm trước khi sử dụng làm bầu chiết

Bước 3. CHỌN CÀNH CHIẾT VÀ THỜI ĐIỂM CHIẾT

3.1. Chọn cành chiết

Chọn cành chiết ở cây mẹ khỏe mạnh và không sâu bệnh, cho năng suất cao, ổn định, chất lượng tốt. Nên chọn những cành chiết đạt yêu cầu sau:

- Chọn cành bánh tẻ
- Cành không quá già
- Cành có đường kính từ 0.8 cm - 2 cm, dài từ 50 - 60 cm.

3.2. Chọn thời điểm chiết

Chanh có thể chiết vào nhiều thời điểm trong năm, nhưng nên chọn chiết vào các ngày khô mát. Thời điểm tốt nhất trong 2 vụ:

- Vụ xuân từ tháng 2 - 3
- Vụ thu từ tháng 7 - 9.

Hình 4: Chọn cành chiết ở cây mẹ khỏe mạnh

Bước 4. KỸ THUẬT CHIẾT CÂY CHANH

- Dùng dao sắc khoanh lớp vỏ bên ngoài với độ dài 5 cm.
- Cạo sạch vỏ và phần sinh gỗ (thượng tầng).
- Để khô vết cắt từ 5 - 10 phút rồi tiến hành bọc đất.

Hình 5: Chiều dài vết cắt là 5 cm

- Đắp bùn rơm dài từ 10 - 12 cm quanh vết cắt.

Hình 6: Đắp bùn rơm quanh vết cắt

- Bọc bầu đất bằng túi nilon đã chuẩn bị.
- Buộc chặt 2 đầu để tránh bị mất nước và làm khô bầu chiết.

*Lưu ý: Có thể sử dụng một số loại thuốc kích thích cho rễ mọc nhanh hơn.

Hình 7: Một bầu chiết đạt tiêu chuẩn

Bước 5. CẮT, GIÂM VÀ CHĂM SÓC CÀNH CHIẾT

5.1. Cành chiết đạt chuẩn

Cành chiết đạt chuẩn khi có rễ mọc nhiều và bắt đầu chuyển qua màu vàng nâu sau từ 1,5 - 2 tháng.

Hình 8: Rễ mọc ra từ cành chiết có màu vàng nâu

5.2. Cắt cành chiết

- Dùng kéo hoặc cưa cắt cành chiết đạt chuẩn.
- Vết cắt cách vị trí buộc dây khoảng 2 cm.
- Cắt tỉa bộ lá để giảm thoát nước cho cây.

5.3. Giâm và chăm sóc cành chiết

- Giâm cành vào vườn ươm hoặc nơi râm mát.
- Tưới nước giữ ẩm thường xuyên.
- Sau từ 2 - 3 tháng có thể mang đi trồng.

Hình 9: Cắt cành chiết cách vị trí buộc dây là 2 cm

Hình 10: Giâm cành chiết

Chú ý: Đề phòng nấm bệnh trong đất bằng cách tưới dung dịch VibenC_50_BTN

KỸ THUẬT TRỒNG CÂY CHANH

- Mật độ trồng:
 - Trên đất phẳng: 3 m x 4 m
 - Hoặc trồng thành băng xen trong các hệ thống nông lâm kết hợp trên đất dốc.
- Kích thước hố: 60 cm x 60 cm x 60 cm
- Phân bón lót:
 - Phân chuồng hoại mục: 15 - 20 kg/hố;
 - Phân NPK 5.10.3: 0,5 kg/hố

Hình 11: Chanh được trồng trong vườn nhà của một nông hộ thuộc dự án AFLI tại Sơn La

Tài liệu tham khảo

Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, Ngân hàng phát triển Châu Á. *Sổ tay hướng dẫn tiêu chuẩn vườn ươm và kỹ thuật nhân giống cây ăn quả miền Bắc*. Dự án phát triển chè và cây ăn quả. NXB Nông nghiệp. 2006. Trang 19 - 22.

Đại học Nông Lâm Thái nguyên. *Kỹ thuật trồng cây chanh tứ quý*. Trung tâm Nghiên cứu Lâm nghiệp miền núi phía Bắc. 2013.

Nông Hồng Thái. *Hướng dẫn kỹ thuật trồng cam, quýt, chanh, bưởi*. 1999. Trang 16 - 18.

FARVI. *Giáo trình cây ăn quả có múi*. 2013.

Tư liệu ảnh

Ảnh sử dụng trong cuốn sổ tay được thu thập trong quá trình triển khai dự án AFLI, thuộc Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Thế giới (ICRAF Việt Nam) của tác giả Phạm Hữu Thương, Đỗ Tiến Lực, Trần Hà My.

Hình 12: Nhóm nông hộ tham gia đào tạo kỹ thuật nhân giống cây bằng cách chiết cành thuộc dự án AFLI

Dự án AFLI

Dự án “Nông Lâm Kết hợp cho Sinh kế Nông hộ nhỏ tại Tây Bắc Việt Nam” (AFLI) được thực hiện tại ba tỉnh Điện Biên, Sơn La và Yên Bái với mục đích cải thiện sinh kế của nông hộ nhỏ tại Tây Bắc Việt Nam thông qua giải pháp Nông Lâm kết hợp (NLKH). Dự án tập trung vào nghiên cứu các biện pháp kỹ thuật nhằm tăng sản lượng của các loại cây trồng xen trên cùng một đơn vị diện tích canh tác. Đồng thời, có liên kết với chăn nuôi, chú trọng đa dạng sinh học và cho sản phẩm bền vững cùng với tăng thu nhập từ cây dài ngày.

Các mục tiêu của dự án gồm: 1) Phát triển các hệ thống NLKH thích hợp cho ba vùng sinh thái nông nghiệp tại Tây Bắc Việt Nam; 2) Cải thiện khả năng cung ứng giống cây chất lượng cao nhằm hỗ trợ phát triển và mở rộng NLKH trên diện rộng; 3) Tăng cường cơ hội gia tăng giá trị sản phẩm từ NLKH và tăng khả năng tiếp cận thị trường; 4) Hỗ trợ đơn vị khuyến nông và hỗ trợ phát triển chính sách cho NLKH.

Dự án AFLI do Trung tâm Nghiên cứu Nông nghiệp Quốc tế Úc (ACIAR) và Trung tâm Cố vấn Nghiên cứu Nông nghiệp Quốc tế (CGIAR) tài trợ. Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Thế giới (ICRAF) phối hợp với các đối tác gồm các Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn của 3 tỉnh: Điện Biên, Sơn La và Yên Bái; Trường Đại học Tây Bắc, Trung tâm Khoa học Lâm nghiệp Tây Bắc, Viện Khoa học Lâm nghiệp và Nông nghiệp miền núi phía Bắc.

Tài liệu khuyến nông này kế thừa từ các kết quả nghiên cứu, được áp dụng vào thực tế tại các khu vực hoạt động của dự án với mục đích hỗ trợ kỹ thuật cho các đơn vị khuyến nông, các nông hộ và những người quan tâm.

Thông tin chi tiết về dự án AFLI truy cập website:

http://www.worldagroforestry.org/regions/southeast_asia/vietnam/projects/aflil

Liên hệ

Tiến sỹ La Nguyễn

Quản lý dự án

Email: l.nguyen@cgiar.org

Địa chỉ: Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Thế giới (ICRAF Việt Nam)

Số 17A, Nguyễn Khang, Phường Trung Hòa, Quận Cầu Giấy, Hà Nội

Điện thoại: +84 4 3784 4644/45

Website: www.worldagroforestry.org/regions/southeast_asia/vietnam

<http://blog.worldagroforestry.org/>